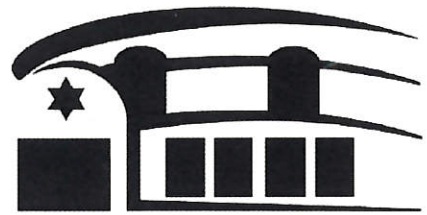

BRS AFTERNOON KOLLEL

Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

GEMARA KIDDUSHIN

WEEK #7: ALIYAH AGAINST PARENTAL OBJECTION

RABBI EFREM GOLDBERG

פרשת וישב תשע"ז

THIS WEEK'S LEARNING IS SPONSORED BY

MOSHE LEIB AND RUTH STUART

IN MEMORY OF HER FATHER

יוסף בן ישראל

The Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH OF BRS
בית מדרש יצחק יעקב בליזון של ק"ק בוקה רטון

שופטים. הלכות ממרים פ"ו

ז עד היכן הוא כיבוד אב ואם וכו'. שם כי אחת רב דימי אמר פעם אחת היה לבוש סרקון של משל מי אמרין ח"ש שאלו את רבי אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם כדי שיעול ארנקי ויורקנו לים בפניו ואינו מכלימו ואי אמרת משל אביו מאי נפקא לן מניה כלומר וזו אמרת כבוד אב על הבן בחסרון כים אינו אלא משל אב אס כן האי ארנקי דקאמר רבי אליעזר משל אב הוא ומאי נפקא מינה להכלימו ואוקמוה גבראוי לירשו ומאחר שרבינו פסק לנעול שאינו מאכיל אלא משל אב אס כן האי ארנקי היינו כשהוא על אב דוקא ואס כן שנבאר ואס כן היאך כחב ואפילו נטלו כים של הוציט שו. ויש לומר דקטריא ליה דבי אמרין דוקא ומשל אב הי מלי נכבדו אב כדי שלא לנערו יש לו לאבד כל ממון שבעולם ועי"ל דהא דאמרין דמשל אב דוקא היינו מדינא דאינו מיב דחסר כיסוי בעינן אלא מ"מ אס יחסר כיסוי בעינן בכלל מנות כיבוד הוא ולשוא דעד היכן כיבוד אב ואס הכי דייק. ואס תאמר א"כ מאי מוסיב מניה למחן דאמר משל אב יש לומר דאין היה גמי דמחן דמוסיב לא אסיק אדעמיה לפלוגי כהי ומה דמריז היה מלי לשנוי עב"כ אה דאהדר ליה לפוס שטימיה דלא היה מפליג בעיניו: ועד היכן מוראין וכו' שם (דף ל"ח.) דבו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב ואס אמר להם גבראוי רחמי ויהי מלי עשה עב"כ אה דאשקון וכו' כי אחת רב דימי אמר פעם אחת היה לבוש סרקון של והב והיה יושב בין גדולי עירו ובאתו אמר וקרעמו ממנו וטפחה לו על ראשו ראשו וייקה לו בפניו ולא הכלימה: (דף ל"ב.)

ז ועד היכן מוראין וכו'. שם כי אחת רב דימי אמר פעם אחת היה לבוש סרקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומא ובאתו אמר וקרעמו ממנו וטפחה לו על ראשו וייקה לו בפניו ולא הכלימה ומה מי שאינו מוראין כן מוראין עושה עב"כ: **ח אע"פ שבכך נצטוונו וכו'.** שם אמר רב חסדא הכא שבמל על כבודו כבודו מחול: **ט והמכה בנו גדול וכו'.** פ' אלו מגלחין נלמד ממאמיה דרבי:

י מי שנטרפה דעתו של אביו. עובדא דרב אסי דהוה ליה אימא זקנה וכו' שבקא ואזל לאי. ולא ידעמי למה כחב הראב"ד אין זו הוראה נכונה היין דרב אסי עבד עובדא דנפשיה ואין היתה הורא על אלא ודאי נזה את אחריה לפרנסה וזו חסדא שיש לה על הבן נצטווין ולא מינספא מיניה משא"כ בחאריס ולא מלי לגעור בה ואחריס גוערים בה ואפשר ע"י הכאה מחזור משטומה ומעשים בכל יום כביוולא כזה והבן אי אפשר לו לעשות דבר מה:

הרי שניהם שוים: ז עד היכן הוא כיבוד אב ואם. אפילו נטלו כים של זהובים שלו והשליכו בפניו לים לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. ועד היכן מוראין אפילו היה לובש בגדים חמודות ויושב בראש בפני הקהל ובא אביו ואמו וקרעו בגדיו והכווהו בראשו וירקו בפניו לא יכלימם אלא ישתוק ויירא ויפחד ממלכי המלכים שצוהו בכך. שאילו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצער יתר מזה לא היה יכול לפרסם בדבר. קל וחומר למי שאמר והיה העולם כרצונו: **י אף על פי שבכך נצטוונו אסור לאדם להכביד עולו על בנו ולדקדק בכבודו עמהם שלא יביאם עליו מכשול.** אלא ימחול ויתעלם שהאב שמחל על כבודו כבודו מחול:

יא הממזר חייב בכבוד אביו וכו'. פ"ק דקדושין מניח האי שהיה אביו עובר על דברי מורה אל יאמר לו אבא עבתי על דברי מורה אלא אומר לו אבא כך כמוז כמורה ומתמיהין כך כמוז כמורה לעורי קא מנעיר ליה אלא אומר לו אבא מקרא כמוז כמורה כך. הרי דלא עבד תשובה שהרי בשעה שרואה אותו עובר אומר לו כך ואפי' לנעוריה אסור דהכאה וקוללה כהיב עמך ובכבוד ובמורה לא כהיב עמך. והקשו על רבינו מההיא דפ' אהוב נשך הניח להם שמת מהאן משמע עד שלא עשה מעשה עמך ומתוך שבעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת מהאן משמע עד שלא עשה תשובה פטור מכבודו וממוראיו והך דקדושין איירי בשאלה עשה כבודו אלא שהוא טועה או שגג והבן מחזירו אבא רבינו כחב אפי' היה אביו רשע ונעול

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

יב והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי [ו]הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול: השגת הראב"ד **יג מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן.** ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשחמו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם: **יד הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אע"פ שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה.** אפילו היה [ו]אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו. ראהו

① ויגדו כ"י (יגדו כ"י)
 כבוד את אביך ואת אמך למען
 יארכון ימך על הארמה אשר יהיה עליך נתן
 לך: 5

② דברים (ואגמט ה"ט)
 כבוד את אביך ואת אמך
 כאשר צוה יהוה אלהיך למען יארכון ימך
 ולמען ייטב לך על הארמה אשר יהיה עליך
 נתן לך: 5

① TORAH - EXODUS 20:12

¹² Honor your father and your mother, so that your days will be lengthened upon the land that HASHEM, your God, gives you.

② TORAH - DEUTERONOMY 5:16

¹⁶ Honor your father and your mother, as HASHEM, your God, commanded you, so that your days will be lengthened and so that it will be good for you, upon the land that HASHEM, your God, gives you.

③ BABA METZIA 32a - ג"נ - ג"ד

It was indeed necessary for the Torah to write this. For had it not done so, you might have thought to say: – הואיל והוקש ביבוד אב ואם לכבודו של מקום – Since the idea of honoring one's father and mother is compared by the Torah to the idea of honoring the Omnipresent, – for indeed, it is stated here: „כבוד את אביך ואת אמך” – Honor your father and your mother,^[29] – and it is stated further on, in another verse: „כבוד ה' בציות” – Honor God with your property,^[30] – את-יה' מהונק” – since these two concepts are compared, it could have been thought that one should therefore listen to [his father] even when his father asks him to transgress a commandment.^[31] קא [The Torah] therefore informs us that this is not the case; one should not listen to him.

④ SHULCHAN ARUCH יו"ד סי' ר"ח

א [א] צריך לייחד מאד בכבוד אביו ואמו ובמוראם:
 הנה [ב] וכו"מ [א] אין ב"ד (ה) כופין על מצוה כבוד אב ואם דהוי ליה מצוה עשה שמתן שבה מצוה סתם כ"ד כופין עליה. (כ"ט) יוסף ב"ש הנמרה ובהל"ו נהוי (א):

⑤ רמב"ם (ה) מחריק א'א'

א כבוד אב ואם כצוה עשה גדולה וכן מורא אב ואם שקלם הכתוב [ה] בכבודו ובמוראו. כתוב כבוד את אביך ואת אמך וכתוב כבוד את יי' מהונק. ובאביו יאמו כתוב איש אמו ואביו תיראו וכתוב את יי' אלהיך תירא. כדרך שצוה על כבוד שמו הגדול ומוראו כך צוה על כבודם ומוראם:

(110b) KESUBOS (6) כְּטוּבָה (ק"י)

Mishnah This Mishnah discusses the right of a person to require his family to relocate when the starting point or destination is Eretz Yisrael:

הכל מעלין לארץ ישראל – A person can force all the members of his household to go up to Eretz Yisrael to live there,¹⁵ but he can force none of them to leave Eretz Yisrael.¹⁶

The Mishnah discusses the same question in regard to Jerusalem:
ואין הכל – A person can force all the members of his household to go up to Jerusalem,¹⁷ but he can force none of them to leave Jerusalem. – The same is true for both men and women.¹⁸

A Baraisa records the rulings that apply when a husband and wife disagree about moving to Eretz Yisrael or Jerusalem:

– הוא אומר לעלות – The Rabbis taught in a Baraisa: IF HE WANTS them TO GO UP to Eretz Yisrael or to Jerusalem, AND SHE WANTS them NOT TO GO UP, – והיא אומרת שלא לעלות – WE FORCE HER TO GO UP with him. אם – בופין אותה לעלות – BUT IF she will NOT go up with him despite our efforts, then SHE MUST LEAVE him, i.e. accept a divorce, WITHOUT receiving a KESUBAH.¹⁷ – היא אומרת לעלות – IF SHE WANTS them TO GO UP, – והוא אומר שלא לעלות – AND HE WANTS them NOT TO GO UP, – בופין אותו לעלות – WE FORCE HIM TO GO UP with her.¹⁸ – ואם לאו יוציא ויתן כתובה – BUT IF he will NOT go up with her then HE MUST DIVORCE her AND GIVE her the KESUBAH.

The Baraisa continues regarding a husband and wife who disagree about leaving Eretz Yisrael or Jerusalem:

– והוא אומר שלא – IF SHE WANTS them TO LEAVE – היא אומרת לצאת – AND HE WANTS them NOT TO LEAVE, – בופין אותה שלא לעלות – WE FORCE HER NOT TO LEAVE. – ואם לאו – BUT IF she will NOT remain in Eretz Yisrael or Jerusalem despite our efforts, then SHE MUST LEAVE him, i.e. accept a divorce, WITHOUT receiving a KESUBAH. – הוא אומר לצאת – IF HE WANTS them TO LEAVE, – והיא אומרת שלא לצאת – BUT SHE WANTS them NOT TO LEAVE, – בופין אותו שלא לצאת – THEN WE FORCE HIM NOT TO LEAVE. – ואם לאו – BUT IF he will NOT remain in Eretz Yisrael or Jerusalem, HE MUST DIVORCE her AND GIVE her the KESUBAH.

SHULCHAN ARUCH (7) אר"ן

ג' בדין מחיל לחיל או מא"י לא"י אבל מחיל (טו) לא"י [ב] בופין (ג' ד') אותה לעלות י אפילו שו מנוה יפה לנוה הרע (יד) ואפי' במקום שרובו ישראל למקום שרובו כותים (יז) ואין מוציאין מא"י לחיל ואפי' מנוה הרע : לנוה השוב ואפי' ממקום שרובו כותים למקום שרובו ישראל : ד' אמר האיש לעלות לא"י והיא אינה רוצה י' (יח) הצא בלא כתובה :

הנה (טו) (יט) אבל נכסי מנוה כנה י' ונ"ל הקיימי' נוטלה י' (טו) ולא לויס קיימיס אם הוא הפסידן : י' כ' א"ל לשלם וי"ח לריד לבלם והם נגנונו לו לאנרו י"ח ליה לה ונ"ל לריד לבלם (נמרדכי סוף כתובות כסס וזה"ש) והא דכתובה חין לה דוקא שגבחר בל"י י"ח אבל אם בוא סוור י"ח) לבסוף כמה ש"ס (ב) להתישב במ"ל לריד לבלם לה לו ליוציה חף הכתובה (ג"ז עס) : ע אמרה היא לעלות והיא אינו רוצה ויצא ויתן כתובה והיא לכל מקום מא"י לירושלים שהכל מעדין לא"י ואין הכל מוציאין משם הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם : ה ב כ פ י' יש מי שאומר דהא דבופין לעלות לא"י היינו בראיפשר (י) (י) בלא סכנה הילכך מסוף המערכה עד נוא אמן אין כופין לעלות ומנוא אמן ולמעלה כופין לעלות דרך יבשה וגם דרך ים בימות החמה אם אין שם למסים :

RAMBAN (8) רמב"ן
 (במדבר 28:2)

(נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה. על דעתי זו מצות עשה היא²³, יצוה אותם שישבו בארץ וירשו אותה כי הוא נתנה להם ולא ימאסו בנחלת ה' ואלו יעלה על דעתם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור ויגלו ויחלון ויחתישו שם יעברו על מצות ה' ומה שהפליגו רבותינו * במצות הישיבה בארץ ישראל ושאסור לצאת ממנה וידונו כמורדת * האשה שאינה רוצה לעלות עם בעלה לארץ ישראל, וכן האיש * בכאן נצטוונו במצוה הזו כי הכתוב הזו היא מצות עשה. ויהייר המצוה הזו במקומות רבים, באו ורשו את הארץ * אבל רש"י פירש * והורשתם את הארץ, והורשתם אותה מיושביה או וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה, ומה שפירשנו הוא העיקר :

53. AND YE SHALL DRIVE OUT THE INHABITANTS OF THE LAND, AND DWELL THEREIN; FOR UNTO YOU HAVE I GIVEN THE LAND TO POSSESS IT. In my opinion this is a positive commandment,²⁴ in which He is commanding them to dwell in the Land and inherit it, because He has given it to them and they should not reject the inheritance of the Eternal.²⁵ Thus if the thought occurs to them to go and conquer the land of Shinar or the land of Assyria or any other country and to settle therein, they are [thereby] transgressing the commandment of G-d. And that which our Rabbis have emphasized, the significance of the commandment of settling in the Land of Israel, and that it is forbidden to leave it [except for certain specified reasons], and [the fact] that they consider a woman who does not want to emigrate with her husband to live in the Land of Israel as a "rebellious [wife],"²⁶ and likewise the man²⁷ — the source of all these statements is here [in this verse] where we have been given this commandment, for this verse constitutes a positive commandment.²⁸ This commandment He repeats in many places, such as *Go in and possess the Land*.²⁹ Rashi, however, explained: "*And ye shall drive out the inhabitants of the Land* — [if] you dispossess it of its inhabitants, then ye will be able to dwell therein, and to remain there, but if not, you will not be able to remain in it." But our interpretation [of the verse] is the principal one.

MEGILLAS ESTHER (9) מגילת אסתר

(מצוה ד) גרלה לי כי מה שלא מנחה הרב הוא לפי שמלכות ירושה הארץ ושייבה לה להנה רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מהלכס הכל אחר שגלו מעל אדמתם אין מלכה זו נוהגת לדורח עד עת בוא המשיח, כי אדרבה נאטונו לפי מה שהמרו בסוף כהובות (דף ק"ח) שלא נמרוד נאומות ללכה לכבוש את הארץ בחזקה והוכיחו מפסוק השבעתי אהכס נטח ירושלים וגוי ודרשו בו שלא יעלו ישראל בחומה. ומה שאמר הרמב"ן (א) שהכמית אמרו כי כבוש הארץ היא מלחמה מלוא, והו כאשר לא יהיה משועבדים לאומה. ומה שאמר עוד (ב) שהכמית הפליגו בכבוש דירה הארץ, זה דוקא בזמן שצוה המקדש קיים אבל עכשיו אין מלכה לדור בה, וכן פ"י החוסי' שם יצוי הוא אמר לעלוא, ועוד ראהו שאין בו מלכה ממה שהמרו נ"כ ההם (ג) כל העולה מבבל לא"י עובר עשה שגאמר בבבל יובאו ויבאו יהיו, והם היו מלוא צדיקה חיי בכל הזמנים אך יבא נביא אחר משה לכהור דבריו והוא אין נביא אחר להגיד דבר מעשה וק"ס לשהור. (ג) והבאמר שהצוה מספרי שבט וקראו המקרא הזה וירשה וישבה בה, יל שכל שלא היה צדק לקיים מקרא זה לפי שהיה הנה הרב היו צדק והבאיה ממה שקרעו את צדיקים שנראה שכל ההרען היו מהלבלים, שאם מלוא זו היה עונה גם להמר ההרען למה שבו וקרעו את צדיקים והלא גם ענה היו יכולים לקיימה, לכן נראה שגודלו מלוא זו אינה צדיקה אחר הדבר הדין שיבנה צדיקה ביהוה אמר:

למזרים חיש חלל בדרך סוד כלומר מארץ ישראל למזרים חלל עשאר
חלזות מוסר ע"ל מסבאר דרך למזרים כוח דאכרס טורס ללחא מארץ
ישראל חלל ללחא מארץ ישראל ללחא חלזות חו"ל מדאורייתא שרי ואין
לומר דאף דגם לשאר חלזות חו"ל אסור כייט לגור שם חלל לסהורס
שרי חלל למזרים גם לבחורס אסור דכא מפורש בספידי דלסחורס גם
לארץ מזרים שרי וכפ"ש בסמ"ג שם וכ"כ בריט"ל ליומא על ד' ל"ח
ע"א וכן פסק הרמב"ם בפ"ס מהל' מלכים ע"ש חלל ודחי מדאורייתא
שרי ללחא מארץ ישראל ללחא חלזות חו"ל לארץ לגור שם חוץ מלמזרים
ובנוף ישיבס בלחץ יבדאל בזמן סוף כתב סרב מעסס אברסס במחיד
ס' מ"ג ד"ה וכו"מ ד' ד' ד' ד' סמ"ג ס' ח"א ס' לק"ש ממחלל
דס"ל דסוא מדאורייתא וכדעס סרמב"ן בספגומיו לספי סמלות למלוס
שכח ס' ד' וצ"ל על סחורס כמשח מסע וסרש"ן סר סרקיט
ס' רכ"ו וסרש"ס כע ס' ח' וסרב ספר סמדיס ס' ס' ח"ך מדסשמי"ס
זכ הרמב"ם נחאס דס"ל דסוא מדרבנן כמ"ס סרש"ס וכן כהנ
סרב מוהר"ן נחמיאס כמ"ס כנסת סגדולס יו"ד ס' דל"ס סכסוס
ספור לוח ל"ג:

AVNET NEZER (11) אבן נזר (11: א)

(ה) ואמנם טעם הרמב"ם ג"ל דהנה במלוא ל"ג כתב
סרמב"ן שלדעמו ימנה עשיית ארון וכפורה
מנוס כפ"ש וסמנלח אסרר כתב מפני שארון נגמ ולספיד
לכוא יסגלס ולסולס לא ילסרך לעשות אסר. ואין דבריו
נכונים בעיני סהרי הרמב"ם מנה מלות סרס סררימס
דו' אומות ול"ס דל"ס חת"י כל נשמה. וככה דאף שכבר
אבר זכרס חשיב נוהגת לדורות מסוס שאלו ה"י בעולס
היינו מלווין להסרימס. וכ"ש שספסס זה ימנה עשיית
ארון וכפורה מסוס שאלו ה"י נאכד היינו מלווין לעשיית אסר:

(ו) אך הסיבה הנכון מ"ש כפי מעיין הסכמה ס'
ע"ד מסוס שפיקר הכלית ביהמ"ק לטורך ארון
וכפורה כדכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכבר
אסרו מעולס לא ירדה שכינה למטה מעשרה ספסוס.
ולסכח זה ארון חשעה וכפורה טפח וכתיב וגושדתי לך
וגו'. ועוד הביא פסוקים מדברי קבלה סמוריס שכלית
ביהמ"ק לטורך ארון וכפורה ע"כ אין למנוחה לשהי
מלוות. ומנה ביהמ"ק שריא מלוה לעמחה וסוא לטורך
ארון וכפורה ע"ש דבריו כי נעמו. וזה סלמו כל
העעס כענין ישיבת א"י דמלוות סרס סררימס ה"א
כדי שסנחטו נכב בלחץ סהרי יהושע שלח פרנמסופין
חי סרולה לפנות יפנה סגרנשי עמד ופנה ולא עשה
לו כלוס ע"כ לא נמכה סרס סררימס וישיבת א"י
לסחיס. ומנה רק מלוות סרס סררימס. וסרמב"ן
לעעמי" סמנה עשיית ארון וכפורה נהגס סכמנין שסכח
סרמב"ס לא מנה. היינו דל"ס כירר"א לי' אולי סוא ככלל
מסכין ע"כ מנה גם ישיבת א"י וזה פשוט:

MAGEN AVRAHAM (12) מגן אברהם (12: א)

1. (כ"ס): שו ובעלה לאי.
ודוק' ע"ד לכת"שכ ו"א אפי' ע"מ להחזיר
כיון דאפי' מסלך ד"א כא"י מלוס ס'א
(כ"ס):

(ז) העולה מזה שאין סמך כלל מהרמב"ם לומר
שאינו נוהג בזה"ו והדבר ברור שנוהג
בזה"ו ומה שהקשה המגלה אסרר דא"כ למה העולה
מככל לא"י עובר בעשה מדכתיב כבלה יובאו וסמה
יה"ו וגו' הל"א אין כביא רשאי לחדש דבר מעה. כ"ל
לישב לפמ"ש כחשו' מהרש"ב דסמלוה ס'א הישיבה
וסעלי' סוא רק סכנה אל סמלוה. וסנשכע סל"א יסלה
לא"י לא חשיב נשכע לכטל את סמלוה ע"ש. וע"כ
כסנכביא אסר של"א יסלה מסכל אין זה נגד מלוות
סררה כי אין סעלי' מלוה כלל וסל סאיסור של"א לעלותן:

ד' ה' יוצאים בשירא במדבר, והכל יודעים שהם צריכים (כה) לחלל (יג) שבת, כי מפני הסכנה לא יוכלו לעבב במדבר בשבת לבדם, שלשה ימים קדם שבת אסורים לצאת, (כו) *וביום ראשון ובשלישי (יג) מותר לצאת, (כז) ואם אחר-כך יארע לו סכנה ויצטרף לחלל שבת מפני פקודת נפש, מותר ואין פאן חלול. (יד) (כה) מן העולה לארץ ישראל, אם נזדמנה לו שירא אפלו בערב-שבת, פיון דדבר-מזונה הוא וכול לפרש, (כט) *ופוסק עמהם לשבת, ואם אחר שיהיו במדבר לא ירצו לשבת עמו (ל) וכול ללקת עמהם (לא) חוץ לתחום מפני (טו) פקודת נפש. (לב) ואם נכנס לעיר אחת בשבת, מהלך את פלה, ואפלו הניחיהו מחוץ לעיר ורוצה לפגס לעיר מותר, (לג) דביון

ועדבר כאלהן אם יש בניה נכסיו לדור ברי כלה מבין או כתר חיים בתוך כהונה חן קרי האיה כניה בזה. תהי' רוב הפוסקים כברי הוא בזה. אבל נכסו כאן זה בזהו כניה חיובית ככל הגוף דאין היה נכסו נמצא כמבד לדור בהל' נכסו כעבור על דעה כמו מי כילגס בגד כל ד' כפחה , בלא ציצית כס אסור ללנה כדי שלא יעבד על דעה וציצית, ולא הזכר אסור אלא על הדור בארי כמבד לצאת ד'ם לכסן בהל' ברובם ביה בבלים הרב. ור"כ וא' דא' אינו אסור לא אם היה אסור גם לאנשי הרל הרל לרמב"ם ליכר מהג אסור לכסן בהל' אר"כ חזק בארי הר"כ ככסן דר"כ ליקבוי ארי יש אסור כמבד הכנים אבל כדן תעשה איעה חיובית אלא ככד דס מקיס כניה ומהדמי הארמני הרבה בדברי ר"ח כהנה"כ כהי"ח. וכן כהנה כניה חיובית יש דא' להתקטב בהנה"כ על הר"ח בתוס' אם יוכל ליהר במצות ההל'ה אר"כ.

כ' כי יכרית ה' אלהיך את הגוים אשר ה' אלהיך נותן לך. עשה מצוה אחת האמורה בענין שבשכרה יכרית ה' אלהיך את הגוים : אשר אנכי מביא אתכם שמה. בשכר שתבוא ותירש : שנאמר וירשח' אותם וישבת בארצם. מכלל שנאמר וירשתה יכול אי אתה רשאי להוסיף על הבנין ת"ל וישבת בעריהם כל מקום שאתה רוצה לבנות בנה : וירשתם אתם. מעשה בר' יהודה בן בתירה ור' מתיא בן חרש ורבי תנינא בן אחי ר' יהושע ור' יונתן שהיו יוצאים ח"ל והגיעו לפלטום וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה וירשת אותם וישבת בארצם. ותזרו וכאו למקומם אמרו וישבת א"י שקולה כנגד כל המצות שבתורה. ומעשה בר' אלעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר שהיו הולכים בנציבים אצל ר' יהודה בן בתירה ללמוד הימנו תורה והגיעו לציידן וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה וירשתם אותם וישבתם בארצם. חזרו וכאו להם למקומם אמרו וישבת א"י שקולה כנגד כל המצות שבתורה : (סליק פ"סקא) :

Yevamos (16) גמ' יבמות (ג:)

מנין שאם אמר לו - The Rabbis taught in a Baraisa: FROM WHERE IS IT DERIVED THAT IF [A KOHEN'S] FATHER TOLD HIM, - הישמא - "Retrieve the lost object and BECOME TAMEI," [23] או שְאָמַר לוֹ אֵל תְּחִזִּיר - OR if [HIS FATHER] TOLD HIM; "DO NOT RETURN the lost object you see before you," [24] שְאָמַר - THAT HE SHOULD NOT LISTEN TO [HIS FATHER]? - וְיִשְׁמַע לוֹ - FOR IT IS STATED: [25] "אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שְׁבֻתֹתַי תִּשְׁמְרוּ - [EVERY] MAN, YOU SHALL REVERE YOUR MOTHER AND FATHER, AND MY SABBATH YOU SHALL OBSERVE, " - אָנִי ה' - and the verse then concludes: I AM GOD, implying: כּוֹלְכֶם חַיִּיבִין בְּכַבּוּדִי - ALL OF YOU - you, as well as your father - ARE OBLIGATED to uphold MY HONOR. [26] It can thus be shown that if your father tells you to violate the Torah's commandments, you are not to heed his demand.

RAMBAM (17) (ה') ממרים (ויק')

יב מי שאמר לו אביו לעבור על [ג] דברי תורה בין שאמר לו לעבור על מצות לא תעשה או לבטל מצות עשה אפילו של דבריהם הרי זה לא ישמע לו. שני איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו, כולכם חייבין בכבוד :

SHULCHAN ARUCH (18) (ס' רמ"א: 16)

מ"ו [כז] אמר לו אביו לעבור על דברי תורה בין מצות עשה בין מצות לא תעשה י"ד ואפילו (י"ג) מצות של דבריהם י"ז (יד) לא ישמע לו :

שאלה: ולמדנו רבינו: ראובן שנדר שאם יהיה לו כך וכך שידור בצפית טוב"כ ועתה נתקיים הדבר ואביו ואמו אינם מניחים אותו ללכת לדור שם וג"כ אשתו אינה רוצה לדור שם וטוענת שכתוב בכתוב' שלא יוציאני לדור בשום מקו' אחר גם כיבוד אב ואם גדול שהרי יעקב אבינו ע"ה נענש כ"ב שנה. יורינו רבינו אם חל הנדר ואם יוכל לעשות התרה, ושכרך כפול.

תשובה חייב לקיים נדרו ואינו חייב לחוש לצוואת אביו ואמו שאמרו לו שלא ילך כדילפינן פ"ק דיבמות דאם אמר לו אביו ואמו הטמא או אל תחזיר לא ישמע דכתיב איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כלכם חייבים בכבודי כדכתיב בסיפיה דקרא אני ה' והכא נמי הוא ואביו חייבים לדור בארץ ישראל ואין לו עונש על שאינו מקיים מצות כיבוד אב ואם שגם הם יכולים לעלות עמו ויחקימו ב' מצות ישיבת א"י וכיבוד אב ואם ומשמע התם דלאו דוקא מצוה ואזהרת שבת דקרא איירי ביה דדוחה מצות כיבוד אלא אפילו כל מצוה ואפילו מצות עשה לחודא כדתניא אל תחזיר שהיא מצות עשה שבממון וקילא דהותרה מכלל' בזקן ואינה לפי כבודו ואפ"ה דוחה כיבוד כ"ש מצות ישיבת א"י שהיא חמורה כמו שאחז"ל שדוחה את הכיבוד ועוד דבשעה שמחזיר אינו יכול לקיים כיבוד אם יצטרך להשקאה או כיוצא בה שהרי אין אביו עמו וגם אינו חייב להחזיר גם כן כיון דקיימת מצות החזרה על יד אחר ובישיבת א"י יוכל לקיים שתיהם אם יעלה אביו גם כן שכלם חייבים בישיבת א"י. ועוד דהכא איכא תרי עשה מצות ישיבת א"י ומצות קיום נדרו שנדר לעלות ולדור ומה שנענש יעקב אבינו ע"ה מפני שהיה ח"ל שהיה ראוי אחר שנשא אשה יבא מיד לשמש את אביו בא"י ואם היה הוא בא"י ואביו בח"ל כי הכא לא היה נענש ומצאתי בתרומת הדשן סימן מ' שכתב על תלמיד שהיה רוצה לצאת ממדינתו ללמוד עם רב אחד שהיה בטוח שיראה סימן ברכה לפניו ואביו היה מוחה בו והיה מצטער הרבה וכתב דאין צריך לשמוע לו מההיא דעירובין ב"ר יוסי אומר אפי' מוצא ללמוד הולך לח"ל שלא כל אדם זוכה ללמוד וכו' וכתב דלתלמוד תורה אע"פ שמוצא ללמוד תורה במקומו עדיף מכיבוד וכו' ומסיק דאפי' קלים הם דוחים כיבוד וכו' ע"כ וכ"ש בישיבת א"י החמורה ואינו יכול להשאיל על נדרו דאפילו בלא נדר חייב לעלות ואינו חוששים לכיבוד כדאמ' ואם כן איך יועיל לו השאלה וכל שכן שהשאלה הוא לדבר איסור ואין נשאלין אלא לדבר מצוה. ומה שבא בשאלה שגם אשתו אינה רוצה וטוענת שכת' בכתובתה שלא יוציאנה לדור בשום מקום אחר איפשר לומר כי אין כוונת שום מקום אחר כי אם לח"ל ולא לא"י שלא יתנו על מה שכתוב בתורה ואף אם היינו אומריו שהכוונה הייתה גם לא"י ויהיה התנאי חל בכלל דבר המותר שהוא ח"ל עה חל על דבר איסור תנאי שלא לעלות לא"י אפ"ה לא יועיל לה תנאי זה אלא לענין שלא תפסיד כתובתה שבלא תנאי זה הייתה מפסדת כדתני' שלהי כתובת הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות כופין אותה ואם לאו הצא בלא כתובה ובתנאי זה אינה מפסדת כתובה כיון שאינו יכול לכופה והצא בכתובה ויעלה הוא וישא אחרת ונראה דבין כך ובין כך כופין קודם והדר אם לא תרצה הצא בלא כתובה כדתניא כופין וכו' והדר ואם לאו הצא כו' דהוה ליה למתני הוא אומר לעלות והיא אומר שלא לעלות הצא בלא כתובה ומדקתני כופין משמע דכופין קודם בדברים ואם לא תרצה הצא ואם כופין הוי בשוטי משמע דכופין אותה שתעלה עמו וחקימו: גם הוא מצות עליה לא"י וכו' משום דקשין גירושין לפני המקום ואם לאו שבעלה אינו רוצה לכופה או אינו מועיל לה הכפייה שהיא סרבנית הצא בכתובה דהא דתניא כופין אב"ד משמע דקאי מדלא קתני כופה אותה אלא כופין ונראה טעמא דכופין אותה ב"ד אע"ג דאין כופין לכל מי שהוא עומד ח"ל שיעלה לא"י משום דהויא כמצוה שמתן שכרה בצדה מצד המעלות שבה שאין כופין עליה וגם שלב כל אדם נוקפו אם יוכל להתפרנס בה ולא יצטרך לחזור ולצאת בשביל מזונותיו שמותר לצאת מא"י ויש בזה כמו פיקוח נפש ולכך אין כופין ב"ד עליה ואפ"ה זה שאומר לעלות ואין לבו נוקפו והיא אינה רוצה כופין אותה שהוא חייב במזונותיה ויסתייע מלמעלה בשומר מצוה לא ידע דבר רע ואם אינה רוצה ואינה שומעת תצא בלא כתובה וגם אם היה רוצה לעלות והוא אינו רוצה אע"פ שהוא אינו תלוי בה כיון שהיא רוצה יתן לה כתובת' והכא שהתנה כופין אותה ב"ד ואם אינה שומעת לא תצא בכתובה מפני הנאה שהתנאי אינו מועיל לה אלא לגבי בעלה שאינו יכול לכופה לא לגבי ב"ד ואם לא השמע תהיה עוברת על דברי חכמים וכן הביא הר"ן ז"ל בריתא זו כופין אותה ואם לאו וכו' כגרסת הגמרא אלא שהרמב"ם ז"ל לא כתב כופין אלא תצא בלא כתובה ואיפשר שהשמיט כופין כמו שהשמיט סיפא דהאי בריתא כמו שכתב בעל מ"מ ז"ל הכלל שחייב איש זה לקיים נדרו של מצוה ואין אביו ואמו ואשתו יכולים לעכבו. נאם המבי"ט.

ז. ויאמר ה' אל אברהם לך לך מה פתיב למעלה מן הענין (בראשית יא. לב) 'ויקמת תרח בחרן' אמר ר' יצחק אם לענין החשבון ועד עכשו מתפקש לו עוד ששים וקמ"ש שנים אלא בתחלה אתה דורש הרשעים קרויים פתים בחייהן לפי שהיה אברהם אבינו מפחד ואומר אצא ויהיו מתללין בי שם שמים ואומרים הניח אביו והלך לו לעת זקנתו אמר לה הקדוש ברוך הוא 'לך' אני פוטרך מכבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחור מכבוד אב ואם ולא עוד אלא שאני מקדים מיתתו ליציאתך בתחלה 'ויקמת תרח בחרן' ואחר כך 'ויאמר ה' אל אברהם'.

(21) יחזיק דבר

* והנה הפנים יפות (פרשת לך לך) כתב בפירוש המדרש רבה שם: „לך לך, לך אני פוטר מכבוד אב ואם, ואין אני פוטר לאחור מכבוד אב ואם", שר"ל שדרך כלל אם אביו נמצא בחוץ לארץ אין מצות עליה לארץ ישראל של הבן דוחה למצות כיבוד אב ואם, ויזקא לאברהם נאמר כן משום שתרם עובד עבודה ורה היה, ואינו עושה מעשה עמך, אבל לאדם אחר, אף על פי שעליית ארץ ישראל מצוה גדולה היא, שהדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, ועוד שאמרו (ביבמות ו.) איש אמו ואביו תיראו, אני ה', טולכם חייבים בכבודי, וגם כאן הרי אביו גם כן מצווה על העליה לארץ ישראל, אף על פי כן מצות כיבוד אב ואם עדיפא, שמצוה זו חמורה יותר ממצות עליה לארץ ישראל. ורק לאברהם הותר לעלות לארץ ישראל, ולא לאחר. ע"פ נמצא שהגאון ההפלאה מחלק בין כשרוצה לעלות מחוץ לארץ לארץ ישראל, שבזה כיבוד אב ואם עדיף, ואילו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ מצות יישוב ארץ ישראל עדיפא. (וראה עוד בספרו המקנה קידושין לא: ודו"ק). גם (החכמת אדם) (בשער משפטי הארץ, כינת אדם אות ג') כתב, שיש ראייה ברורה מהמדרש הנ"ל שמצות כיבוד אב ואם דוחה מצות יישוב ארץ ישראל, ולכן היה אברהם סבור שאסור לו לעלות לארץ ישראל ולהניח מצות כיבוד אב ואם, לפיכך אמר לו הקדוש ברוך הוא, לך אני פוטרך, כיון שאני מצוה עליך לעלות לארץ ישראל, אבל אחר אף על פי שרצונו לעלות לארץ ישראל אסור משום מצות כיבוד אב ואם. ע"כ.

... והראיה שהביאו הגאונים הנ"ל מהמדרש, יש לדחות, דשאני התם שעדיין לא נתקדשה ארץ ישראל, עד שנתנה הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו לאחר שהתהלך בה לאורכה ולרוחבה, וכמו שכתוב (בראשית יג יז): „קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אתגננה", ואמרו על זה במדרש (בראשית רבה פרשה מא סימן י'): „תניא, הלך בשדה לארצה או לרחבה קנה מקום הילוכו, דברי רבי אליעזר, אמר רבי יעקב בן ובדי, מאי טעמא דרבי אליעזר, קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אתגננה". וכן הוא במסכת בבא בתרא (ק.). ע"ש. וכל עוד לא התהלך בארץ, לא נתקדשה בקדושת ארץ ישראל, ולכן הוצרך הקדוש ברוך הוא לומר לו שהוא פוטר ממצות כיבוד אב ואם, מה שאין כן לאחר. ובזה ניתא מה שאמרו בזהר הקדוש (פרשת לך לך דף עט סע"א): „ויקה אברהם את שרי אשתו, מהו ויקח, אמשיך לה במילי מעלייתא, בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהך לארעא אחרא בלא רעותא" וכיו. וקשה, הלא משנה שלימה שנינו (כתובות קי.): הכל מעלין לארץ ישראל, וכן נפסק בטור ושלחן ערוך אבן העזר (סימן עה). אלא ודאי דשאני הכא שעדיין לא נתקדשה ארץ ישראל.

פר"ק (22) RASHBAITZ

אלא שלכאורה יש להעיר בזה כמה שכתב הרשב"ץ בתשובה חלק ג' (סימן רפה), שאין להתיר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ אלא ללמוד תורה, או מפני מצות כיבוד אב ואם, ומשמע שבמקום מצות כיבוד אב ואם נדחית המצוה של יישוב ארץ ישראל, ושלא כדברי המבי"ט הנ"ל.

KIDDUSHIN (23) קידושין (168)

Rav Assi had this elderly mother. Once she told him, "I want jewelry." He thereupon made jewelry for her. Subsequently, the mother said, "I want a husband." Rav Assi replied, "I will look for one for you." She then said, "I want one as handsome as you." [Rav Assi] left her and went to Eretz Yisrael.¹⁵¹ [Rav Assi] heard that she was coming after him to Eretz Yisrael. He came before R' Yochanan and asked him: What is [the law] - may one leave the Land of Israel and go abroad? [R' Yochanan] replied to him: It is prohibited.¹⁵¹ Rav Assi then asked: But if I go out to meet my mother, what is [the law]? [R' Yochanan] replied to him: I do not know.¹⁵¹ [Rav Assi] waited a short while and then returned to R' Yochanan. [R' Yochanan] said to him: Assi, you wish to leave. May the Omnipresent return you to Babylonia in peace.¹⁵¹

Rav Assi ponders his encounter with R' Yochanan: [Rav Assi] came before R' Elazar. [Rav Assi] said to him, "Heaven forbid, but perhaps [R' Yochanan] was angry at me for wanting to leave Eretz Yisrael." [R' Elazar] asked him, "What did [R' Yochanan] say to you?" [Rav Assi] told him, "R' Yochanan said, 'May the Omnipresent return you to Babylonia in peace.'" [R' Elazar] said to [Rav Assi], "If he were angry, he would not have blessed you."

MAHARSHA (24) מהרש"א (168)

נתרצית ללכת במקום בו פרש"י ספר חסד וחסדו נחמד למחור למקומו בו פרש"י והוא דמוק דמשמש דסדר אחא לשאלו לקבלתו אמו קאמר נס דחוק לשכח יחזיקו לשלום כד מקומה וולגי פינתו נכאח דלקבלתו אמו ונחמיה נ"י קאמר ונחמיה קאמר ר' יוחנן אורי יורה דלפניו דבס חסד כבוד אב ואם ללכת מא"י לח"ל ותשוב דתלות כבוד אב איה חסד בליה דבס אבוי דבס אבוי לפניו ר"י להחזיר לו ספינקא ונ"י נחמיה ללכת חסד כבוד אב ואם יחזיקו לכתן נא"י וק"ל :

Tos' 25) 'ס'א (58 י'ל)

ללמוד תורה ולישא אשה. פירוש ודעתו לחזור לא"י דאילו אין דעתו לחזור אמר בכסות פ"ב (דף ק"א.) אמריו של זה נשא (אשה) [עובדת כוכבים] ומה צורך המקום שהרגו זה ירד אמריו לחוזה לארץ ודוקא בהגך מלות שהן חשובות ללמוד תורה שגדול חלמוד תורה שמביא לידי מעשה ואשה נמו דכתיב (ישעיה מה) לא תהו בראה אבל לשאר מלות לא והכי משמע פ"ד דמגילה (דף טו.) אבל אכשאלתוה דרב אחא" מפוש הגך דקילו וב"ש לשאר מלות שהן חשובות :

RAMBAM 26) (ה'א' מ'כ"א ה'ב')

ט אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מיד הגרים ויחזור לארץ. וכן יוצא הוא לסחורה. אבל לשכון בחרצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שווה דינר חטין בשני דינרין : במה דברים אמורים בשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר. אבל אם היו הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס, יצא לכל מקום שימצא בו ריוח. ואף על פי שמוותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו מפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום :

R' OVADIA YOSEF 27) י'ח'ה ד'ל'ג

בפיכום : אסור לרדת מארץ ישראל לחוץ לארץ אפילו כדי להצטרף להוריו הדרים בחוץ לארץ ולקיים מצות כיבוד אב ואם. אולם מותר לרדת לחוץ לארץ לקבל פני הוריו ולחזור לארץ ישראל.

בפיכום : מצות ישיבה בארץ ישראל אין ערוך אליה, שהיא שקולה כנגד כל המצות שכתורה, ובמיוחד כשהכוונה להתיישב בארץ ישראל לשם מצוה, ולקיים בה כל המצות התלויות בארץ. ולכן אם צוהו אביו שלא לעלות לארץ אל ישמע לו. ומכל שכן שהזוכה להתיישב בארץ, וצוהו אביו לרדת מהארץ לחוץ לארץ, שכודאי אסור לשמוע לו, כי מצות ישיבת ארץ ישראל דוחה למצות כיבוד אב ואם, ובפרט שגם הוריו מצווים לעלות ולהתיישב בארץ. והשי"ת יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ.